

DE ROSDOEK

heemkundige studiekring
DE ACHT ZALIGHEDEN

D E R O S D O E K

aflevering 15,

mei 1979

Redactie :

Th. van der Aalst, Ganzestraat 17, Hapert

C. Cornelissen, Nieuwstraat 74, Bersel

F.A. van Dijk, Odradastraat 26, Bersel

H. Huijbers, Riethovenseweg 31, Steensel

Verzorging:

L. Vermeulen, Blokstraat 15, Bergeyk

VERSLAG OVER HET JAAR 1978
VAN DE HEEMKUNDIGE STUDIEKRING "DE ACHT ZALIGHEDEN"

We zijn het verenigingsjaar 1978 begonnen met 230 leden en dank zij een toeloop, die in staat was het natuurlijk verloop te overtreffen, kunnen we 1979 beginnen met 250 leden.

Zoals ieder jaar zijn we onze activiteiten gestart met een versierde jaarvergadering op 19 januari. Dit jaar was er naast de verplichte verslagen een klankbeeld met dia's. De tekst was op band gezet door Theo van Woerkum. Als sluitstuk kwam natuurlijk weer Ut Muziek uit Bergeyk.

De Brabantse en Kempische schrijvers waren het onderwerp van een lezing, die Michel de Koning op 23 februari voor ons hield. Een lezing, die velen waardeerden, gezien de lange gesprekken achteraf. Met deze lezing namen we ook afscheid van onze zaal in cafe-restaurant De Herberg.

Onze volgende lezing werd gehouden in café Het Trefpunt. Daar vertelde Herman Strijbos ons, wat nog kenmerkend is in ons huidige landschap en in onze dorpen, en wat nog beter vandaag dan morgen opgeruimd kan worden.

Op 29 april werd wat nieuws uitgeprobeerd. Op een stralende dag hield een groep kringleden een fietstocht langs een zestal molens in onze streek. Een fijne excursie door een mooi gebied, terwijl bij de molens een duidelijke uitleg veel verhelderde.

Op 27 mei konden de deelnemers aan de excursie getuige zijn van wat de onuitputtelijke werklust van Dr. Jozef Weijns tot stand heeft gebracht, zowel in zijn woonomgeving als in het heem-museum, dat hij in Hijst-op-den-Berg hielp opbouwen. Uit alles wat hij deed spreekt zijn liefde voor het heem, een liefde, die hij heeft overgedragen op zijn familie en vrienden, welke nu zijn werk voort zetten.

Als vast punt voor de zomervacantie vond op 25 juni weer de St. Janstocht plaats. Door de grote toeloop dit jaar

De volgende Rosdoek verschijnt in september 1979.

Copy wordt ingewacht tot uiterlijk 1 september 1979
bij één der redactieleden.

fungeerde naast onze vaste gids Wim Jacobs ook mevrouw Christensen als leidster van een groep. Na de wandeling door de Oerlese natuur konden we kennis maken met Gerard van Maasakkers, die ons op wat Brabantse liedjes vergastte.

Na de vakantie was, zoals gewoonlijk, onze dagexcursie. Op zondag 17 september was Lier het doel van onze tocht. Lier, een Vlaamse stad, waar de sfeer van vroegere tijden nog langs de boorden van de Nete en in de straatjes hangt. De volle bus kringleden was er getuige van hoe trots de mensen uit Lier zijn op hun plaats en hoe fier ze zijn, dat ze deze aan ons kunnen laten zien.

Op 29 september werd het boek van ons kringlid Harrie Franken ten doop gehouden. Het verschijnen van deze verzameling volksliederen was voor de stichting Eicha en de Acht Zaligheden voldoende reden om hieraan een feestelijk tintje te geven. Tot laat in de avond konden we genieten van muziek en zang.

Van een ander soort muziek konden groepjes belangstellenden in de maand oktober genieten. Gedurende 5 avonden vertelde een trotse orgelbouwer en -restaurateur, Jan Clercx uit Bortel, over orgels in het algemeen, en over dat van Hoogeloon, de plaats waar de bijeenkomsten gehouden werden, in het bijzonder.

Gedurende het komende seizoen had het bestuur zich voorgesteld om facetten uit de geschiedenis van de dorpen, die tot de acht zaligheden behoren, te belichten. De heer A. Kakebeeke zou op 24 oktober de spits afbijten met facetten uit de geschiedenis van Eersel. Helaas moest hij op die avond door ziekte verstek laten gaan. In onze nieuwe behuizing, de zaal van Sporthal de Kraanvogel, was de heer J. Spoorenberg bereid zijn plaats in te nemen en ons wat te vertellen over de hoedenindustrie in Eindhoven.

Op 16 november konden we in Bergeyk luisteren naar de heer P. Meurkens, die onder de titel "Facetten uit de geschiedenis van Bergeyk" een aantal wetenswaardigheden vertelde, speciaal over de 19e eeuw en de gedragingen van de mensen uit die tijd.

Dit bestuur wil wel eens wat proberen, vandaar dat we dit jaar een kerstviering organiseerden. Of dit heemkundig verantwoord was wisten we niet. Maar als Nell van Asperen en Johan Biemans met voordracht en Piet de Bok en Jos van Asperen met muziek er zich voor in willen zetten dan kunnen we er allen maar het beste van hopen. Is bovendien gezelligheid en "buurten" met elkaar niet een folkloristisch verschijnsel wat verloren dreigt te gaan? Op vrijdag 15 december vond dit experiment plaats en afgaande op een aantal reacties naar volle tevredenheid.

Naast de lezingen en excursies waren er nog de activiteiten van de studiegroep Kerken en Torens en de studiegroep Vessem-Knegsel-Wintelre, die hier vanavond zelf een exposé zullen geven van hun activiteiten.

Met dit jaarverslag zitten we weer midden in onze eerste bijeenkomst van het nieuwe jaar, waarin het bestuur hoopt U weer een even gevarieerd programma te kunnen bieden.

Het bestuur

Het is U natuurlijk bekend dat U onze penningmeester een massa werk kunt besparen door Uw contributie voor 1979 over te maken.

Maar U heeft het nog niet gedaan ?

Gaarne zo spoedig mogelijk op
girorekening 387.15.19
ten name van Heemkunde Kring
St. Jansstraat 55 Duizel

FINANCIËEL

INKOMSTEN

	begroot	werkelijk
contributies	f 5000,-	f 5425,50
excursiebijdragen	1250,-	1049,-
subsidies 1977	-,-	110,53
subsidies 1978	800,-	678,81
subsidie tgv werkgroep Kerken en Torens	2000,-	-,-
renten	100,-	82,51
uitgave "D.E.S."	-,-	150,-
abonnementen "De Rosdoek"	-,-	48,-
giften	-,-	15,-
nadelig saldo	2150,-	1804,50
	-----	-----
	f 11300,-	f 9363,85
	=====	=====

BALANS PER

ACTIVA

kas	f 20,67
giro	126,86
bank (lopende rekening)	247,45
bank (spaarrekening)	1179,54
244 ex "D.E.S."	1830,-
14 ex "De Brembos"	35,-
schrijfmachine	350,-
vitruines	1,-
boekenbezit	100,-
subsidie voor werkgroep Kerken en Torens	2075,55
gemeentelijke subsidies over 1978	250,-

	f 6216,07
	=====

VERSLAG 1978

	begroot	werkelijk
honoraria	f 1000,-	f 936,01
zaalhuur + vergaderingskosten	1000,-	834,96
kosten excursies	1500,-	1336,20
porti + offsetkosten	1750,-	1601,54
representatiekosten e.d.	300,-	85,60
afdracht Brabants Heem	2000,-	1960,-
onkosten	250,-	112,45
studiegroepen	2500,-	
Kerken en Torens		2293,59
Vessem-Knegsel-Wintelre		100,-
syllabus dorpsonderzoek	-,-	43,50
retour contributies	-,-	60,-
reservefonds	1000,-	-,-
	-----	-----
	f 11300,-	f 9363,85
	=====	=====

31 DECEMBER 1978

reservefonds

vermogen

PASSIVA

f 1500,-

4716,07

f 6216,07

FINANCIËEL

kasmiddelen per 1 januari 1978	f 2879,02
kasmiddelen per 31 december 1978	f 74,52

BEGROTING

BATEN

contributies	f 5200,-
subsidies	800,-
excursiebijdragen	1000,-
subsidie Kerken en Torens	1500,-
renten	100,-
nadelig saldo	1100,-

	f 9700,-
	=====

De kas-commissie, bestaande uit mevrouw Th.A.F. Cools-van Son en de heren F.E.J. Kruseman en G. Leijten, heeft op 15 maart 1979 de kas gecontroleerd en deze in orde bevonden.

VERSLAG 1978 (vervolg)

1979

LASTEN

afdracht Brabants Heem	f 2000,-
honoraria	1000,-
zaalhuur + vergaderingen	1000,-
excursies	1350,-
porti + offsetkosten	1750,-
studiegroepen	2000,-
reservefonds	500,-
representatie e.d.	100,-

	f 9700,-
	=====

EEN STUKJE ONDERWIJSGESCHIEDENIS UIT HAPERT

(en een eindje verder)

Nadat ons lid burgemeester W.C.M. van Nuenen de onderwijsgeschiedenis met een zeer gewaardeerde bijdrage in "De Rosdoek" heeft geopend, hebben wij het genoegen U vervolgens een stukje onderwijsgeschiedenis aan te bieden, ons verstrekt door ons medelid J. van Hout uit Hapert, adjunct-direkteur van een der Pedagogische Academies in Eindhoven.

In de hierna volgende bijdrage treft men enige overeenkomsten aan tussen Westerhoven en Hapert :

ook de Hapertse onderwijzer moest zijn voorganger een deel van zijn salaris afstaan;
ook de Hapertse onderwijzer moest fungeren als klokkenist en in meerdere andere funkties.

Uit nader geraadpleegde dokumentatie op het Gemeentehuis te Hapert bleek, dat de naam F.I. Panken niet geheel juist was; dit moest Theodorus Ignatius Panken zijn.

Verder bleek, dat per 1 augustus 1824 benoemd werd Antonius Roest, met de aantekening dat deze sedert 3 februari 1824 de school te Hapert tijdelijk had waargenomen.

De Redactie.

Dezer dagen vond ik in een oud tijdschrift de volgende veelzeggende oproep voor een nieuwe onderwijzer te Hapert.

" HAPERT, Door het vertrek van F.I.Panken, naar de
" Gemeente Duizel, is de post van Schoolonderwijzer
" alhier met den 1 Februarij 1824 komen te vaceren.
" De voordeelen daaraan verbonden bestaan in: de
" helft van het landelijk tractement, bedragende
" f.200,- 's jaars (waarvan de wederhelft, ter som-
" ma van f.100,-, door den ouden Onderwijzer Izaak
" Bnte, genoten wordt); vrije woning met daartoe

" behoorenden moestuin; eene jaarlijksche toelage
" van f.25,- uit de Gemeentekas, gedurende het le-
" ven van den genoemden ouden Onderwijzer; terwijl
" na deszelfs overlijden de alsdan fungerende Onder-
" wijzer in het volle genot van het Rijks tractement
" zal treden; eene jaarwedde van f.36,- als Klokke-
" nist; tot verwarming der school f.15; 30 cents
" van ieder lijk voor het sluiten en ontsluiten van
" den Toren; 25 cents schoolgeld telken drie maan-
" den van ieder leerling, waarvan het getal, het
" geheele jaar door een genomen, omtrent 40 be-
" draagt. Kandidaten, den vierde of eenen hoogerem
" rang bezittenden, en van alle vereischte getuig-
" schriften voorzien, kunnen zich vóór ultimo Maart
" dezes jaars, in persoon of met vrachtvrije brie-
" ven, aanmelden bij den Plaatselijken Schout of
" bij den Districts Schoolopziener, te Eindhoven
" zullende de dag van het vergelijkend examen aan
" de Sollicitanten nader worden opgegeven. In de
" tijdelijke waarneming der School is voorzien.

Niet vermeld wordt in deze advertentie, dat er school gedaan werd op het zangkoor van de oude kerk, die zich toen bevond aan de Provincialeweg op de plaats, waar sindsdien alleen nog maar onderwijsmensen gewoond hebben, eerst Arnold van de Put en later Jan van Dommelen.

Nog een andere, niet minder interessante advertentie heb ik aangetroffen. Het is alleen jammer dat de plaatsnaam niet vermeld wordt. Waarschijnlijk betreft het een dorp, dat buiten de Kempen ligt. Maar ook daar kon het onderwijs ongemeen boeiend zijn, zoals blijkt uit de volgende oproep uit de 18e eeuw :

Welke meester heeft lust schoolhoofd te worden in
.....(naam weggevallen) ?

Hij moet goed Latijn, Grieks en Hebreeuws verstaan; ook een beetje Frans en Italiaans.

In de christelijke leer, rekenen, schrijven, tekenen, geschiedenis, aardrijkskunde en landmeten moet hij een meester zijn.

Hij behoeft slechts twaalf uren per dag les te geven; bovendien heeft hij gelegenheid met privaattlessen nog wat bij te verdienen.

Daar men door hem een organist wil uitsparen, zal het aanbeveling verdienen, als hij orgel en goed viool speelt en op de toren klaroen kan blazen.

De geestelijke helpt hij nu en dan in de prediking en bij de catechisatie. Daar hij de dienst moet leiden bij begravenissen, moet hij voor het uitzingen van de doden over een goede en omvangrijke stem beschikken.

Zijn beloning bestaat uit honderd gulden in geld, enige naturalia, vrije woning, zes ellen moestuin en een mestvaalt voor zijn huis.

In rang staat hij direct onder de burgemeester.

Het zou de magistraat welgevallig zijn, indien hij ongehuwd was. De voorganger in het ambt heeft een zeer huiselijke en godvruchtige weduwe achtergelaten. Ze is wel is waar een goede vijftiger, maar nog flink en kan nog lang leven.

Wie zoiets leest, vraagt zich bezorgd af, wie ooit op het onzalige idee is gekomen het onderwijs te vernieuwen. Bij dit lyrisch proza verbleekt zelfs de Contourennota.

J. van Hout

(vervolg van blz. 30)

Voor U, onze leden, blijft het uiteraard mogelijk om, als U niet het gehele gebeuren mee kunt maken, om bijv. één dag mee te gaan !

Gewoon, gezellig, ontspannen meefietsen, genieten met elkaar van hetgeen U wordt geboden, van de hartelijke vriendschap die er als vanzelf bijhoort, die ook niets kost en toch zo erg veel goed doet.

In het eerstkomend nummer van Brabants Heem vindt U het inschrijfformulier. Daarop staan de verdere nodige gegevens.

En mocht U gevraagd worden voor Uw hulp bij deze organisatie of om een "heemling" van elders enkele nachten onderdak te verschaffen, mag Uw bestuur dan rekenen op Uw spontane medewerking ?

U weet het toch nog : "Dichter bij de Zaligheden" !!

Th.H. van de Ven

DE OERLESE BOSSEN.

Hans Verdonk uit Maarheeze heeft een scriptie gemaakt over de Oerlese bossen. Hij behandelt hierin de geologie, bodem, cultuur-historie, archeologische objecten, landschap, vegetatie enz.

De scriptie is in zijn geheel zeer lezenswaard. Hij moet veel tijd hebben besteed om zijn gegevens bij elkaar te krijgen en het geheel zo overzichtelijk, en voorzien van kaartjes en tekeningen, op papier te zetten.

De gehele scriptie in de Rosdoek publiceren zou ondoenlijk zijn, maar toch hebben wij gemeend enkele stukken er uit te lichten die voor ons beslist interessant zijn om te lezen.

Hieronder dus een gedeelte uit de scriptie van Hans Verdonk.

In de 12e eeuw bloeiden de handel en het verkeer op, waardoor er veel ontwikkelingen plaats vonden. Er kwam een grote opbloei in de landbouw. De vraag naar wol en vlas werd steeds groter. Grotere aantallen schapen leverden behalve de wol, ook nog meer mest op. Daardoor werden verdere ontginningen mogelijk en kon de bevolking zich uitbreiden.

In het begin ging dit vrij moeilijk door vele plunderingen van roversbenden.

Hertog Jan III verleende o.a. Eersel en Oerle "rechten der vrijheid" (een soort stadsrecht) wat inhield dat de ingezetenen van Eersel en Oerle tolvrij waren door geheel Brabant.

Oerle werd een vrij groot dorp, een vlek of een zgn. smalstad. Er werden 7 jaarmarkten gehouden op het plein van Zand-Oerle, dat destijds, in de 14e eeuw, ongetwijfeld het voornaamste deel van Oerle was. Het plein was tot voor 25 jaar terug omzoomd met eeuwenoude linden.

Vanaf de 15e eeuw komt de streek in verval door vele oorlogen, plunderingen en diefstallen, en door concurrentie van Eindhoven.

Enkele van deze oorlogen waren : de Gelderse oorlog, de Hollandse oorlog en de vele oorlogen in de Franse en Spaanse tijd.

Eén van de beruchte roversbenden was de "Steenselse bende".

In 1711 werden in de Oerlese heide twee boeren gevangen genomen die te Oirschot terechtgesteld werden. Beiden werden opgehangen, de een aan de "binnengalg" op het marktplein, de andere aan de "buitengalg" in de heide.

Ontslagen huursoldaten en gevluchte misdadigers zwierven in de bossen en heiden rond en hielden reizigers aan : zij eisten van hen "drinkgeld" en bij weigering werden de marktgangers met stokslagen en geweerkolven deerlijk mishandeld, hun wagens werden geplunderd en de koopwaren geroofd.

Deze streek is een spelonk, een wijkplaats geworden van moordenaars, schelmen, dieven en binders, die de ingezetenen zoo infesteeren (= plunderen) dat niemand meer meester is van zijn eigen goederen (1686).

Tijdens dit verval nam het aantal mensen ook af. Hierdoor waren er minder akkers nodig. Er zijn dan ook veel bossen aangelegd op voormalige akkers. Men plantte eikenbossen, daar deze konden dienen als hakhout en de looizuurhoudende bast werd in de leerlooierijen gebruikt. Voor het bos werd ingeplant, werd het toch al verstoorde bodemprofiel ten behoeve van het "akkermaalshout" eerst nog eens extra diep omgespit. Het hakhout werd om de 10 à 12 jaar gehakt. Als voorbeeld zien we de Oerlese bossen. Door de komst van de kunstmest rond 1850 en moderne ontwikkelingsmethoden, konden grote heide- en bosgebieden tegelijk worden ontgonnen. Door de grote vraag van de Limburgse mijnen naar mijnhout werden heidevelden weer met dennenbossen beplant. Het typische agrarische landschap ging ook sterk in schoonheid achteruit door het kanaliseren en corrigeren van de beken, de schaalvergroting en ruilverkaveling, de wegeaanleg en de aanleg van recreatieoordn (pretparken), en als laatste het hakken van bomen in het landschap.

Inventarisatielijst van de Oerlese bossen

Flora.

Quercus robur	inlandse eik
Betula verrucosa	berk
Pinus sylvestris	grove den
Larix kempferi	lorik
Pseudotsuga menziesi	douglasspar
Alnus glutinosa	zwarte els
Sorbus aucuparia	lijsterbes
Elaeagnus angustifolia	olijfwilg
Amelanchier laevis	krentebloom
Salix caprea	waterwilg
Salix cinerarea	grauwe wilg
Fagus sylvatica	beuk
Prunus serotina	amerikaanse vogelkers
Prunus padus	inlandse vogelkers
Rhamnus frangula	vuilboom
Sambucus nigra	vlier
Picea abies	fijnspar
Lonicera periclymenum	wilde kamperfoelie
Cytisus scoparius	brem
Populus tremula	ratelpopulier
Rubus	braam
Pteridium	adelaarsvaren
Polepodium	eikvaren
Dryopteris	stekelvaren
Teucrium scorodonia	valse salie
Melampyrum pratense	hengel
Vaccinium myrtillus	bosbes
Calluna vulgaris	struikheide
Festuca tenuifolia	zwenkgras
Deschampsia flexuosa	bochtige smele
Chamaenerion angustifolium	wilgenroosje
Aegopodium podagraria	zevenblad
Urtica dioica	brandnetel
Trifolium repens	witte klaver
Rumex obtusifolius	ridderzuring
Lamium pupureum	paarse dovenetel
Lamium album	witte dovenetel

Capsella bursa-pastoris	herderstasje
Lamium amplexicaule	hoenderbeet
Erodium	reigersbek
Geranium	ooievaarsbek
Hypericum perforatum	St.Janskruid
Rumex acetosella	schapezuring
Veronica	ereprijs
Jasione montana	zandblauwtje
Holcus mollis	witbol
Epipactis helleborine	breedblad wespenorchis
Orobanche rapum-genistae	bremraap
Viola riviniana	bosviooltje
Campanula rotundifolia	grasklokje

Fauna.

matkopmees	witte kwikstaart
spreeuw	boerenzwaluw
huiszwaluw	kievit
kraai	groene specht
bosuil	houtduif
tortelduif	ekster
fazant	vlaamse gaai
geelgors	groenling
heggemus	kauw
kneu	koekoek
koolmees	kuifmees
grote lijster	zanglijster
pimpelmees	straatmees
zwarte mees	merel
patrijs	putter
roodborst	sijs
tjif-tjaf	vink
winterkoning	egel
wezel	konijn
bosmuis	mol
vleermuis.	

XXXVI

Goort van Eyck, heer van Blaartum en de kwartiersschout Jan van Esch, smeden met de prinsgezinden van Kempenland eene samenzwering tegen Spanje.

Gaf Mgr. Metsius in 1570 reeds aan Alva te verstaan dat Eindhoven en eenige omgelegen dorpen door een kwaden geest gedreven werden; schreef hij in 1575 aan de Requesens dat alle geëxcommunieerden waren teruggekeerd, zonder zich met Kerk en Staat te verzoenen: het bleek dat de afval en opstand meer en meer veld wonnen, en dat ook Woensel, Strijp, Blaartum, Veldhoven en Meerveldhoven tal van oproerlingen telden.

De wrevel van geheel het platte land had zich reeds duidelijk genoeg geopenbaard na de wreedheden van de Spaansche legeroversten en een gewapend verzet kon niet lang meer uitblijven.

Zwevende geruchten over geheime samenkomsten van invloedrijke personen en conspiratie van eenige plaatselijke schouten, waren Haultepenne reeds ter oore gekomen. De faam wees ook op Goort van Eyck en diens kasteel te Blaartum. Weldra rezen van soldaten in Spaanschen dienst, door van Eyck aangezocht om 's prinsen zijde te kiezen, bezwarende getuigenissen tegen hem.

Inderdaad, geheel Kempenland hunkerde naar de verlossing van de troepen van Haultepenne. In dezen stand van zaken beraamde van Eyck met den kwartierschout Jan van Esch, eene samenzwering tegen 't Spaansch gezag.

De plaatselijke schouten en de burgemeesters waren in de geheimen betrokken en wierven het landvolk voor dit plan. Nog werd het gunstig oogenblik slechts afgewacht om gezamenderhand Haultepenne op het lijf te vallen en Eindhoven van den Spanjaard te bevrijden. De vrienden daarbinnen stonden reeds gereed; doch een brief door Willem de Angelis van Diest, met een soldaat aan het adres van van Eyck medegegeven, viel Haultepenne in handen. En wel ter tijd, daar 't bleek hoever de toelig reeds gewonnen had; want weinige dagen tevoren was te Eersel eene samenkomst bijeengeroepen door van Esch, op welke meer dan 150 personen, allen van de meest invloed-

rijke ingezetenen van Kempenland verschenen waren. Daar was besloten op het gelegen oogenblik, met de hulp der boeren onder de respectieve schouten tegen Eindhoven op te rukken, Barlaymont te verslaan en zoo de uitslag gunstig was, ook den Bosch van den Spanjaard te verlossen.

Van Eyck werd met een groot getal schuldigen gevangen genomen en naar het kasteel te Eindhoven vervoerd. Parma gelastte deze samenzweerders in handen van de commissarissen over te leveren.

Reeds vijf maanden had van Eyck in boeien gezocht, doch van zijn proces kwam niets. Het kasteel te Blaartum werd intusschen geheel leeggeplunderd en zijne vrouw en kinderen stonden aan duizend schrikken bloot. Terwijl van Eyck nu burgerrecht te 's Bosch had, drong de Magistraat dier stad op zijne vrijlating aan, daarin gesteund door den kardinaal-bisschop van Luik, die mede voor hem ten beste sprak. Hij zelf had intusschen schuld bekend, zoodat ook Berlaymont eindelijk, zich beroepend op de volledige bekentenis, de langdurige gevangenschap en de hoogst zorgwekkende toestand zijner zwangere vrouw, mede op gratie en vrijstelling aandrong. Om echter de soldaten te bevredigen die hem gevangen namen, moest van Eyck aan deze eene som gelds schenken.

-o-o-o-o-

Dit is een der vele hoofdstukken uit het boek :
Geschiedenis van Eindhoven de stad van Kempenland
naar voor het meestendeel onuitgegeven
handschriften bewerkt door
L.G.A. HOUBEN

De oorspronkelijke uitgave was in 1889.
Boekhandel de Slegte te Eindhoven heeft van deze uitgave
een herdruk in de handel gebracht voor de prijs van
f. 49,50.

Eveneens bij de Slegte een herdruk van het boek van
Thomas Ernst van Goor :
Beschrijving der Stadt en Lande van Breda.
Oorspronkelijke uitgave 1744.
De prijs hiervan is f. 24,50.

VERSLAG VAN DE JAARVERGADERING GEHOUDEN OP VRIJDAG
2 MAART 1979 IN "DE KRAANVOGEL " TE EERSEL.

De door de weersomstandigheden op 23 januari 1979 afgelaste jaarvergadering van onze kring kon na wat organisatorische strubbelingen op deze avond plaatsvinden. Ondanks dat de vrijdagavond als een minder geschikte avond wordt gezien, was er veel belangstelling.

In zijn welkomstwoord memoreerde voorzitter C. Cornelissen speciaal de aanwezigheid van de studiegroepen "Kempische Kerken en Torens" en "Vessem-Kneghel-Wintelre", welke een exposé van hun werkzaamheden zouden geven. Vervolgens werd de overleden oud-voorzitter van "Stichting Brabants Heem", de heer H. Mandos, herdacht. Namens onze kring zou op 15 maart 1979 in de parochiekerk van Waalre een H.Mis voor hem worden opgedragen.

Hierna werd door secretaris C. Witmer een duidelijk en overzichtelijk jaarverslag voorgelezen, waaruit bleek dat het afgelopen jaar weer veel activiteiten te zien had gegeven, activiteiten die goed in de smaak waren gevallen.

Het jaarverslag van onze penningmeester, mej. Tine van Leersum, gaf een klein voordelig saldo te zien, dat evenwel - in acht genomen de grootte van onze kring - aan de magere kant is. Als leden van de kascontrolecommissie werden benoemd mevrouw Cools en de heren Fokkelman en Kruseman. Het kasverslag wordt gepubliceerd in "De Rosdoek".

Vervolgens werd aan de orde gesteld of het activiteitenprogramma zoals dat nu aangeboden werd en meer gericht is op de plaatselijke geschiedenis, wel aantrekkelijk genoeg was. Wellicht bestond er belangstelling voor een meer gevarieerd programma. Daar voor beiden nagenoeg evenveel voorkeur bestond werd besloten voort te gaan op de huidige weg die voor elk wat wils bood.

Hierna volgden enkele mededelingen en verzoeken, nl. :
1) Bij Monumentenzorg in Zeist was brochure no. 6 over monumenten, inhoudende "Het stads- en dorpsgezicht als

monument" verschenen. Deze brochure is aldaar gratis te bestellen. In de nabije toekomst zouden deze uitgaven in zijn geheel in boekvorm verschijnen.

2) Daar de omvang van de bestuurlijke werkzaamheden in onze kring zo waren dat ze niet geheel naar wens vervuld konden worden, werd en wordt gevraagd naar personen die in het bestuur zitting zouden willen nemen.

3) Op zondag 1 april wordt de jaarlijkse kaderdag in Oisterwijk gehouden. Hoofdonderwerp van dit jaar vormt familiefoto's, welke waardevolle tijdsdocumenten zijn waar vaak interessante historische gegevens uit af te leiden zijn. De voorzitter riep de aanwezigen op hier naar toe te gaan.

Door Hans van Asperen werd vervolgens een aantal activiteiten voor de komende tijd bekendgemaakt, nl.:

- 1) op 29 maart : Lezing over Reuselse hebbelijkheden en onhebbelijkheden door de heer Jansen.
- 2) op 28 april : Excursie naar "De Mortelen" te Oirschot, bestaande uit een wandeling met diverse pleisterplaatsten, door de heer J. van Hout.
- 3) op zaterdag 19 of 26 mei zal er een "toerentocht" plaatsvinden. Per fiets zullen er dan een aantal kerken en torens der Kempische gothiek bezocht worden. Het geheel zal verzorgd worden door onze studiegroep "Inventarisatie Kerken en Torens der Kempische Gothiek" o.l.v. M. Hurkmans. Gedacht wordt aan een tocht van ongeveer 30 km.
- 4) De St. Janstocht zal naar alle waarschijnlijkheid op de feestdag zelf, 28 juni, worden gehouden. Mevrouw Christensen en de heer Jacobs zullen deze tocht weer deskundig begeleiden. Waar het plaats zal vinden wordt nog nader meegedeeld. Na afloop zal Charles Baelemans een aantal spookverhalen vertellen.
- 5) Daar de excursie naar Lier zo goed bevallen was, zal dit jaar wederom een bezoek aan deze plaats gebracht worden.

Vervolgens werd een discussie gevoerd over de wijze waarop "De Acht Zaligheden" zich in zou kunnen zetten om de diverse bestaande en in oprichting zijnde musea in onze streek van dienst te kunnen zijn, zodat er in de toekomst sprake zou kunnen zijn van een gericht mu-

seumbeleid, waarbij ze elkaar niet in doelstelling overlappen en de verscheidenheid tot zijn recht zou komen. Door de voorzitter zou de heer Sterken benaderd worden of deze zich voor dit werk disponibel wilde stellen.

Van de rondvraag werd geen gebruik gemaakt.

Door de heer van de Wetering werd hierna een uiteenzetting van de werkzaamheden van de studiegroep "Vessem-Knegsel-Wintelre" gegeven. Hij memoreerde vooraf dat het juist een jaar geleden was dat ze van start waren gegaan. De groep staat onder leiding van de zeer actieve, maar op deze avond helaas verhinderde, Jos van der Heijden. De belangrijkste activiteiten waarmee zij bezig zijn waren het verzamelen van historisch materiaal, het vergaren van toponymen en het aanleggen van een fotoarchief. Wat dit laatste betreft waren zij reeds zover dat in de afzonderlijke kerkdorpen binnenkort een expositie van oude foto's kon worden georganiseerd. Een apart onderwerp vormde voorts het verzamelen van gegevens over de situatie in de dorpen tijdens de tweede wereldoorlog. Verzocht werd aan de aanwezigen dat indien zij over dergelijke gegevens beschikten, zij dit kenbaar zouden willen maken aan de studiegroep.

In samenwerking met het gemeentebestuur was een knipseldienst opgezet. Door de heer Theunissen wordt de kerkgeschiedenis nader onderzocht. Verder werd getracht gegevens te verkrijgen via gesprekken met oudere mensen.

Hierna volgde een uiteenzetting door de heer Herman Strijbos over de doelstelling en het wel en wee van de studiegroep "Inventarisatie Kerken en Torens der Kempische Gothiek". Deze groep werd opgericht 7 maart 1977 o.l.v. H. Huijbers, maar ongeveer een half jaar nadien voortgezet o.l.v. M. Hurkmans.

Tot op heden was er nog nooit een studie gemaakt van deze stijlgroep in zijn geheel en de samenhang met andere bouwstijlen. Wel bestonden er een aantal afzonderlijke deelstudies. Het project omvat op dit moment ca. 160 kerken en torens verspreid over de provincie Noord-Brabant en het aansluitende deel van België en een aantal incidentele objecten buiten dit gebied.

Het is de bedoeling van de studiegroep om zoveel mogelijk materiaal te verzamelen van deze kerken en torens.

De omvang van dit werk is er dan wellicht ook de oorzaak van dat tot op heden de wetenschappers een dergelijk onderzoek nog nooit op zich hebben genomen. Hieraan zal de slechte toegankelijkheid van het bronnenmateriaal niet vreemd zijn. Het is de hoop van de studiegroep dat over een aantal jaren zoveel gegevens voorhanden zijn, dat een standaardwerk over de Kempische gothiek gemaakt kan worden.

De studiegroep doet systematisch archiefonderzoek, verzamelt bouwtekeningen, bijv. gemaakt bij restauraties, maakt foto's van de objecten zowel als geheel als in detail, onderzoekt de ligging t.o.v. vroegere woonkernen en verzamelt literatuur en literatuuropgaven. Deze gegevens worden systematisch opgeborgen, zodat ze ook voor anderen als studieobject toegankelijk worden.

Het is niet de bedoeling dat de studiegroep het materiaal gaat interpreteren. Hierdoor zou de keuze van het te verzamelen materiaal beïnvloed kunnen worden en dit brengt gevaren met zich mee.

Hierna werd door de heer Strijbos aan de hand van dia's een indruk gegeven van een aantal te onderzoeken objecten uit onze omgeving.

De avond werd besloten met een wederom geslaagd optreden van "Ut Muziek", door de voorzitter omgedoopt in "Us Muziek", o.l.v. Harrie Franken, wiens alom gewaardeerde boek "Liederen en dansen uit de Kempen" inmiddels zijn 2e druk al heeft mogen beleven.

We mogen terugzien op een gevarieerde en geslaagde jaarvergadering.

H. Huijbers.

REUSEL EN ZIJN GESCHIEDENIS

Het hoogtepunt van de lezingen van de laatste tijd is ongetwijfeld geweest de avond van Jaon Jansen, die ons - helaas, we waren maar met een twintigtal leden - op donderdag 29 maart een boeiend betoog gaf over "de mens en de geschiedenis van Reusel".

Is het moeilijk te beschrijven wat een Brabander is, nog moeilijker is dit wanneer het een Kempenaar betreft. Des te meer nog geldt dit voor de Reuselnaar, die van de overige Kempenaren meer verschilt dan menigeen vermoedt. Voelt hij zich meer verwant met de Belg ?

De afhankelijkheid van de Abdij van Postel gedurende vele eeuwen heeft haar stempel op deze gemeenschap gedrukt : onderdanigheid en gelatenheid, maar toch ook een knipoog naar een bourgondische levenswijze.

En hiervan en vooral van dit laatste facet heeft de vlotte en gezellige spreker van vóór de pauze ons na de kop koffie of de pils als uitzonderlijk causeur laten genieten. Hij heeft beschouwing, historie en vertelling tot een boeiende voordracht geweven. Het onderstaande gedicht getuige hiervan.

C. Cornelissen.

" De Kontente Mens "

De mens
aan de belse grens
die ze noemen
"de kontente"
is dat 't roemen
van 'ne kempenaer
met weinig centen ?
Of is het alleen maar 'n symbool
'n gekroond kempisch ideool
dat verheerlijkt
het verleeën.
Want eerlijk
het is lang geleeën
dat ie met kromme kont
en niks op zak
als 'n pruim tabak
te werken stond
muug, en toch tevreeën.

Jaon Jansen

1978

ST. JAN

In voorgaande jaren publiceerde de heer Fokkelman diverse artikelen over gebruiken rondom St. Jan.

In de Nieuwe Eeuw van 25 juni 1921 lazen we een artikel dat ons nog meer bijzonderheden verschaft over de vieringen en gebruiken rondom St. Jan.

Wij vonden het de moeite waard dit artikel in zijn geheel in onze Rosdoek te publiceren.

De redactie

ST. JANSDAG IN HET VOLKSGELOOF

Afgaande op de gebruiken in het Zuiden, zijn 23 en 24 Juni de vier-dagen van 't feest van St. Jan. Immers de Zuidelijke bewoner van ons land feliciteert op St. Jansdag 's avonds (23 Juni) zijn huisgenoot Jan of Johannes met het traditioneele gezegde :

"Heden is 't de avond, en morgen de dag,
Dat ik St. Jan besteken mag".

Op den dag zijn verschillende gebruiken in zwang en al-lerhande geneesmiddelen of volksremedies berusten op het bijgeloof, dat St. Jansdag bijzondere geneeskracht schenkt. Ook hier te lande werd vroeger aan de vuren op St. Jansdag heilzame kracht toegeschreven, die vuren moesten dienen als voorbehoedmiddel tegen misgewas van akkers en ziekte onder vee.

De geschiedenis leert, dat in latere jaren de Roomsche Kath. geestelijken zich hevig gekant hebben tegen deze bijgeloovige zeden, en er toe hebben medegewerkt, dat die vuren werden verboden.

Ook in ons land werden in de 17e eeuw nog bij een dijk-verordening van Delfland de St. Jansvuren verboden. Maar als een geloof zich eenmaal heeft vastgeworteld bij een volk, duurt 't lang, voordat het geheel is uitgeroeid. En zoo zijn nog overblijfselen blijven voortleven van het bijgeloof, dat aan dienzelfden dag bijzondere heiligheid toeschreef. We zullen ter illustratie eenige onder het volk achtergebleven meeningen van geneeskracht enz. hier laten volgen :

St. Janskruid b.v. behoedde tegen 't bliksemvuur, en werd ook gebruikt tegen branden en ziekten.

In ons land heerschte in vroeger jaren de meening, dat iemand, die vóór 't ondernemen eener verre reis, een dronk instelde op St. Jansgeleide op gelukkige af- en terugreis kon rekenen.

Het geloof aan de kracht van het Rijn-water op dien dag, leefde bij de Duitschers lang voort. Zelfs tot in de 14e eeuw. Dan gingen (op St. Jansdag) een menigte vrouwen hunne armen in het water van den Rijn dompelen. Deze vrouwen sierden zich met bloemen, hadden hare mouwen opgestroopt en murmelden eenige gebeden. Het volk (vooral de vrouwen) geloofde van de oudste tijden af, dat men door middel van afwassching de rampen van een geheel jaar in den Rijn verdronk en zich daardoor gelukkige dagen verschaft. (Vergl. de Doop met water).

In België zijn er mensen, die het Ijzerkruid op St. Jansdag plukken en dat steeds bij zich dragen ten einde gevrijwaard te zijn tegen breuken.

Ook wordt op eenige plaatsen in België geloofd, dat, wanneer men op St. Jansdag een rooden haan den kop afslaat, en dien bewaart, men beveiligd is tegen bliksem. (Vergl. Onthoofding van St. Jan).

In Leuven wordt St. Jan aanbeden tegen schreeuwende kinderen.

In Zwaben heerschte volgens Baron Stoet vroeger het bijgeloof, dat, wanneer een kind aan rachitis lijdende was, men op Goeden Vrijdag, St. Jan of Kerstmis een boom bij voorkeur, een eik, in tweeën moest klieven. Het kind moest daarna 3 maal achter elkaar naakt door de spleet worden gestoken, waarop men den boom moest dicht binden met het hemd van het kind, en vervolgens met leem bestrijken. Zoodra de spleet was dichtgegroeid, was ook het kind genezen.

St. Janskruid (*Hypericum perforatum*) is volgens velen een passie-bloem. De kroonblaadjes, tusschen de vingers geplet, geven roodbruin sap, dat Christus' bloed moet verbeelden. De vijf kroonblaadjes zijn de vijf wonden. De bladeren der stengels werden door den Booze met fijne naalden doorstoken, omdat hij dit heilig kruid den menschen niet gunde.

Regent het op St. Jansdag dan komen de aardappelen vol

maden, en zullen de noten mislukken, en het onkruid zal zich in de weide vermenigvuldigen.

In Brugge worden op St. Jan kronen of guirlandes gemaakt van bloemen, stukjes glas, parelen, enz. Die worden in 't midden der straat opgehangen, en daaronder worden 's avonds ronde-dansen gehouden. Men noemt dat gebruik daar "Kroonspel" of dansen onder den "Rozenhoed".

In de Kempen en ook in vele dorpen van ons Limburg verhuisden, vóór vele jaren, bij de boeren de knechten en meiden op St. Jans-avond d.w.z. daags vóór St. Jan. Een boer, die een knecht of eene meid huurde, moest (dat was usance) dien of die met gewone kar volop gesierd met papieren rozen, linten en klatergoud gaan halen. Men noemde dat destijds "overhalen". Ook de buurmeisjes werden aangezegd om mede te rijden. Onderweg werden allerhande volksliedjes gezongen, en bij de koffiehuisen, waar het vroolijke troepje voorbijkwam, werd er volop gedronken. Als men 's avonds terug kwam, werd eerst de meegebrachte last afgelegd, waarbij dan ook behoorden de ouderwetsche eiken kleederkist met ijzeren hangslot, doozen met mutsen (toen kende men onder de arbeidende klasse nog geen dameshoeden), paraplu, klompen etc. Daarna werd er gezamenlijk wéér gesuikerd bier gedronken in de dorpsherbergen; en niet zelden was er een of andere harmonica-artist, die zijn kunst ten beste gaf door 't spelen van een "sjottes", "polleka", "mezurka", "vottendans", op welke melodiën dan nog al lustig, soms woest, werd meegehost. De boer diende het gelag, d.i. het gedronken bier te betalen. De meegetrokken meisjes namen de suiker voor haar rekening.

In het Walenland waren er vroeger mensen, die de overgebleven kolen van het St. Jans-vuur bewaarden. Zij meenden, dat zij een behoedmiddel waren tegen brand.

Het St. Jans-kruid, 's middags op St. Jan geplukt, wordt in de provincie Antwerpen geacht een goed bescherm-middel te zijn tegen bliksem. Althans de boeren uit die streken maken er bundeltjes van, die zij aan de zoldering van hun huis ophangen. Zij beweren, dat dit kruid nooit verflenst, mits op St. Jans-dag geplukt. Wordt het op een anderen dag verzameld, zoo verdort het spoedig. Ook meenen deze bewoners, dat het water dien dag uit een rivier geschept, uit zich zelf is gewijd. Het geheele jaar bedienen ze zich er van om zich te wasschen, en om er gewijde

palmtakken in te dompelen die dan bij het naderen van een onweer worden verbrand.

In ons land zijn er nog mensen, die bijzondere geneeskraft toeschrijven aan den dauw van den St. Jans-nacht. Tenminste in N.B. zijn er die, gelooven dat wie het schurft heeft, zich om te genezen, geheel ontkleed moet wentelen in den St. Jans-dauw. En in oude tijden hadden hazelstokken op St. Jans-nacht gesneden tot too-verroeden de macht om verborgen schatten aan te wijzen.

Op St. Jans-avond maakten op vele plaatsen de boeren kransen van St. Jans-bloemen, die dan op het dak van het huis worden geworpen. Zij beletten donder en bliksem op het huis te vallen.

Het schijnt ook wel, dat er in oude tijden mensen zijn geweest, die geloofden dat het St. Jans-kruid het vermogen had om den duivel te verjagen. Ik vind tenminste in een werkje met heel oude planten-benamingen, dat het St. Jans-kruid bij de oudste plantkundigen heette Daemoni fugium of "Jaag den duivel !".

Er zijn streken in Vlaanderen, waar geloofd wordt dat de kerkklokken (de lui-klokken) op St. Jans-dag spreken tot het volk in hun gelui. Er zijn er maar enkelen, die dat spreken begrijpen.

Ook zegt Baron de Reinsberg-Düringsfeld, dat eertijds in België en ook in Frankrijk de hanen en de katten als zoenoffer werden opgedragen en dat men daarom nog in enkele plaatsen op St. Jans-dag eenen rooden haan onthoofd en den kop bewaart tegen allerhand gevaar. (Volksleven 1893).

Men leest in dat zelfde werk het volgende : Om te weten of iemand, van wien men in langentijd niets meer had vernomen, (b.v. een vriend of bloedverwant) nog leeft, werd er in het laatst der 19e eeuw nog het volgende bijgeloovig middel aangewend. Men steekt een sleutel met den baard tusschen de bladen van een kerkboek, onder 't lezen van St. Jans-Evangelie, en bindt hem vast in dat boek, terwijl moet gezorgd worden, dat het koord, waarmee men bindt eenige malen kruisgewijze gelegd wordt. Twee personen laten daarna den sleutel met zijn oog rusten op den top van hun wijsvinger zoodat hij vrij rond-draaien kan. Nu bid men St. Jans-Evangelie, en wanneer bij de woorden : "En het Woord in Vleesch geworden, en

het heeft onder ons gewoond", de sleutel begint te draaien, dan is de bedoelde persoon nog in leven. In 't tegengestelde geval, d.w.z. houdt de sleutel zich onbeweeglijk, dan is de betrokkene dood.

Eigenaardig is ook, wat wij lezen in : die Evangelien van den Spinrocks 't Amserdam 1662; n.l.
"Wil eene vrouw, dat haar man haar hartelijk minne, die leggen in sijnen slincken schoen een blad van een noteboom, gheraept op St. Jans-avondt totdat men noen luijdt, en het sal se wonderlijk lef hebben." Verder : "Hebt ghij eenen quaden man, of krijghele, die qualijck gelt geven wil tot uwe behoeften, soo neemt den eersten knoop van een stroo nae der aerden op St. Jans-avond gepluct, totdat men noen luijdt, en steekt dat in 't gat van den sloote des koffers en het sal open gaen!" en weer op een andere plaats staat, dat kruiden die op St. Jans-avond zijn geplukt, het melkgevend vermogen van het vee, dat daarmee wordt gewreven, niet weinig verhoogen.

Aan St. Jans-dag werden niet alleen geneeskracht en ander voordeel of geluk aanbrengeende eigenschappen toegeschreven; er bestaan ook nog een groot aantal zegswijzen, spreekwoorden, rijmpjes enz. van voornoemden heilige. Ze hebben betrekking op weergesteldheid, veldarbeid, oogstkans, enz.

Ik ken oude boeren-spreekwoorden, die zeggen : Regen van St. Jan neemt den wijn weg en geeft geen brood.

Wanneer de koekoek roept na St. Jan, dan komt er duurte. Dit laatste gezegde doet ons denken aan een sage, die verhaalt, dat Jezus op zekeren dag veel honger voelende, een bakker om wat brood vroeg.

De bakker, grof, onbeleefd en gierig, weigerde het stuk brood op beleedigende wijze. Daarop zou hij in een koekoek zijn veranderd. Als ik mij niet bedrieg, wordt de koekoek op vele plaatsen in Holland nog "bakkersknecht" genoemd.

Er zijn echter meer sagen over St. Johannes, die zeker hier vermelding verdienen.

Er was een boom, (Ceratonia siliqua) die vroeger geen vruchten wilde dragen. Voor Johannes in de woestijn leverde hij echter de allereerste eetbare peulvruchten (vergl. Johannesbrood).

Zoo gelooft men ook van de aardbeiën, dat zij door

het bloed van Johannes, toen hij op doornen was ingeslapen, hun roode kleur hebben gekregen.

En wie kent niet het Johannes-kevertje of glimworm. Was dit leuke diertje niet eenmaal de wegwijzer van Johannes, toen hij verdwaald raakte op zijn langen tocht bij avond ? Toen werd het beestje door God het helder stralende lichtje geschonken, opdat St. Johannes weer den weg naar huis zoude kunnen vinden !.....

Ten slotte eenige rijmpjes :

Vóór St. Jan, bidt om regen
Na St. Jan, ongelegen.
Vóór St. Jan, trekt de zee,
Na St. Jan, geeft ze mee.

Het rouwde nooit man
Dat hij turfde vóór St. Jan.

Van Paulus Warnefried den Longobardischen geschiedschrijver wordt gezegd, dat hij op zekeren Paasch-avond het Exultet zingen moest. Er haperde echter iets aan zijn stem. Erger nog hij meende op dat moment zijn stem verloren te hebben. Wat nu gedaan ? Hij kreeg een ingeving om den H. Johannes te beloven, dat hij hem een lofzang zou opdragen, als zijn geluid weer normaal mocht worden. En zie wat gebeurde ? Zijn stem klonk voller dan ooit. En Warnefried dichtte de volgende regelen :

Ut queant laxis
Resonare fibris
Mira gestorum
Famuli tuorum
Solve polluti
Labbii reatum
Sante Johannes.

De lezer lette er op, dat de eerste lettergrepen van dit zevental versregels de namen onzer muziknoten zijn geworden. (Voor Sa kwam Si). De Benedictijn Guido Aretinus van Arezzo in Toscane heeft ze als zoodanig in 't begin der elfde eeuw ingevoerd.

Roermond,

GERARD KREKELBURG

Ook verband houdend met St. Jan het volgende :

In het T.V.-programma "Wat heet beter" van 30 november 1978 sprak mevrouw Mellie Uyldert over het Sint Janskruid als volgt.

Het Sint Janskruid behoort tot de groep kruiden die versterkend zijn voor de zenuwen, die veel zonnekracht hebben vergaard in de zomer, wat ons in de winter goed te pas komt.

Het Sint Janskruid, dat bloeit met St. Jan op de langste dag, kunnen we drogen en een bos ervan kunnen we in de kamer hangen; zo'n kruidwis geeft een uitstekende uitstraling.

Je kunt ook een paar takjes onder je kleren bij je dragen, goed tegen depressies, melancholische buien. Sint Janskruid wordt in de homeopathie 1) ook gebruikt, hypericum d60. Dat moet men dan met een week tussenruimte innemen. Het geeft een geweldige innerlijke kracht, het zenuwgestel wordt sterker. In de middeleeuwen heette het een jaag-den-duvel (een fuga demonum) omdat mensen die akelige visioenen hadden, die de duivel en de demonen zagen, door het kruid bij zich te dragen of door het drinken van de thee van Sint Janskruid daarvan genezen werden. Dan zag men ze niet meer.

(als verdere kruiden, goed voor zenuwen, werden daarna valeriana en lavendel genoemd).

- 1) homeopathie : (volgens Koenen-Endepols) geneeswijze, door Dr. Samuel Hahnemann (1795-1843) ontdekt, waarbij een ziekte bestreden wordt met datgene, waardoor bij een gezonde de ziekte zou veroorzaakt worden.

-o-o-o-o-o-o-

WERKKAMP BRABANTS HEEM 1979

Reeds eerder mocht ik in de "kolommen" van onze Rosdoek iets vertellen over de zogenaamde Werkkampen van de Stichting Brabants Heem, die sedert 1949, elk jaar ergens in ons mooie Brabant worden gehouden.

Het Werkkamp dit jaar is derhalve het 31e in de reeks. Reeds tweemaal mocht onze Kring een dergelijk evenement verzorgen, en wel in 1950 het tweede kamp in de reeks, en het 16e in 1964.

Door het laten afweten van Kringen die feitelijk voorrang hadden op de Zaligheden, werd onze Kring echter andermaal verzocht om ook dit jaar de organisatie van dit Werkkamp op zich te nemen.

Daar het bestuur ter zake reeds een standpunt had ingenomen, was de beslissing vlug genomen, en zijn inmiddels reeds de eerste besprekingen gevoerd om deze jaarlijkse gebeurtenis, dit evenement, want dat is zo'n Werkkamp beslist wel, ook voor de derde maal tot een succesvol einde te brengen.

Enkele dingen heeft onze Kring daarbij duidelijk voorop andere Kringen. Zo heeft een streekkring als de onze een duidelijke pré op zuiver lokale kringen, daar het gebied behoorlijke mogelijkheden biedt om een goed en gevarieerd programma op te zetten.

Ook een behoorlijk ledental geeft de mogelijkheden tot verdeling van taken waardoor de organisatie gemakkelijker verloopt.

Voor het kringgebied heeft een dergelijk Werkkamp toch altijd weer de bekoring van een geïnteresseerde belangstelling voor een groot aantal bezoekers aan dit Kamp (100 à 150), voor de streek en haar bewoners.

Met name komt e.e.a. middels de publicaties alom verder ook naar buiten. Zo wordt dit jaar ook vanzelfsprekend gerekend op de medewerking van Omroep Brabant.

Het Werkkamp dit jaar is geplaatst onder het motto :
" Dichter bij de Zaligheden ". Dit "dichter" moet u zien in dubbele betekenis, n.l. in die van "korter bij" en die van de poëet !

Het zal worden gehouden van woensdag 8 tot en met zaterdag 11 augustus a.s.

Het raamprogramma ziet er als volgt uit :

woensdag 8 augustus 1979 :

- 17.00 uur Aankomst der deelnemers/sters.
Uitreiken der kampbescheiden.
Onderbrengen.
- 20.00 uur Avondprogramma met o.a. officiële opening
door de voorzitter van de Stichting; over-
dracht van de standaard; informatie over don-
derdag; gezellig samenzijn.

donderdag 9 augustus 1979 :

- 08.30 uur Vertrek naar Bergeyk en Luyksgestel voor
Bergeykse dag. Bezoek aan gerestaureerde kerk,
Eichamuseum, RK kerk Luyksgestel met oude
toren, bakkerijmuseum e.a.
- 17.30 uur Terug in Eersel.
- 18.30 uur Diner.
- 20.00 uur Avondprogramma met medewerking van Ut Muziek
e.a.

vrijdag 10 augustus 1979 :

- 08.30 uur Vertrek fietstocht bezichtiging Kempische
torens binnen kringgebied.
- 17.30 uur Terug in Eersel.
- 18.30 uur Diner.
- 20.00 uur Avondprogramma met o.a. strijd om titel Bram
van Brabant.

zaterdag 11 augustus 1979 :

- 09.00 uur Verzamelen voor bezoek Eersel, o.a. Markt,
museum dep. Kempenland, tentoonstelling Na-
tuur en Sculptuur.
- 13.00 uur Koffietafel met sluiting van Werkkamp.

Zoals reeds gezegd, dit is nog slechts een raamprogram-
ma, er kunnen nog wijzigingen c.q. aanvullingen op komen.
Alles moet nog nader afgesproken en georganiseerd worden.
Wij meenden echter met het oog op het verschijnen van
deze Rosdoek niet langer met deze informatie te moeten
wachten.

De bijeenkomsten 's avonds zullen gehouden worden in de
zaal De Lierhof, Nieuwstraat te Eersel.